

ДСТУ 1.0:2003

НАЦІОНАЛЬНИЙ СТАНДАРТ УКРАЇНИ

Національна стандартизація

ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ

Видання офіційне

Київ
ДЕРЖСПОЖИВСТАНДАРТ УКРАЇНИ
2003

ПЕРЕДМОВА

1 РОЗРОБЛЕНО: Український науково-дослідний інститут стандартизації, сертифікації та інформатики
Держспоживстандарту України (УкрНДІСІ)

РОЗРОБНИКИ: **Н. Логвинова; А. Нелепов; Л. Осинська; В. Тетера**, канд. фіз.-мат. наук; **Я. Юзьків**,
канд. техн. наук (керівник розробки)

2 ПРИЙНЯТО ТА НАДАНО ЧИННОСТІ: наказ Держспоживстандарту України від 24 лютого 2003 р. № 32

3 НА ЗАМІНУ ДСТУ 1.0–93

**Право власності на цей документ належить державі.
Відтворювати, тиражувати і розповсюджувати його повністю чи частково
на будь-яких носіях інформації без офіційного дозволу заборонено.
Стосовно врегулювання прав власності треба звертатися до Держспоживстандарту України**

Держспоживстандарт України, 2003

ЗМІСТ

	С.
Вступ	IV
1 Сфера застосування	1
2 Нормативні посилання	1
3 Терміни та визначення понять	2
4 Мета, принципи та основні завдання стандартизації	2
5 Суб'єкти стандартизації	3
6 Об'єкти стандартизації	3
7 Нормативні документи	4
8 Позначення нормативних документів	5
9 Організація робіт зі стандартизації	6
Бібліографія	9

ВСТУП

Мета розроблення комплексу основоположних стандартів — установити вимоги до національної стандартизації та правил її функціонування.

Основні завдання перегляду комплексу основоположних стандартів національної стандартизації:

— розробити основоположні та організаційно-методичні стандарти національної стандартизації з огляду на прийняття Закону України «Про стандартизацію», нові документи міжнародних та регіональних організацій зі стандартизації;

— сприяти впровадженню міжнародних та європейських стандартів;

— уточнити та докладніше подати правила, як розробляти, схвалювати, приймати, переглядати, змінювати та скасовувати національні стандарти, забезпечивши відповідність цих правил «Кодексів усталеної практики щодо розроблення, затвердження і застосування стандартів», «Угоді про технічні бар'єри в торгівлі (Угода ТБТ) Світової організації торгівлі (COT)» та ISO/IEC Guide 59 «Кодекси усталених правил стандартизації» (далі — Кодекс).

— врахувати вимоги директив Європейського Союзу 98/34/ЕС (з доповненнями та змінами, установленними директивою 98/48/ЕС) «Про процедуру інформування щодо стандартів, технічних регламентів і правил з надавання послуг в інформаційному суспільстві»;

Комплекс основоположних стандартів розроблено на заміну системи ДСТУ 1. «Державна система стандартизації...» та ряду інших пов'язаних з нею нормативних документів.

Згідно із зазначеним Кодексом національна стандартизація повинна:

— мати затверджені правила, як розробляти, схвалювати, приймати, переглядати, змінювати та скасовувати стандарти;

— застосовувати стандарти на добровільних засадах, якщо інше не встановлено законодавством, і розробляти їх за участі всіх зацікавлених сторін і приймати на засадах консенсусу;

— розробляти національні стандарти на основі відповідних міжнародних і регіональних стандартів чи їх проектів на завершальній стадії, а доцільність розроблення національних стандартів, положення яких відмінні від міжнародних, має бути зумовлено потребами захисту життя, здоров'я та майна людей, захисту тварин, рослин, охорони природного довкілля, кліматичними чи географічними чинниками або суттєвими технічними проблемами;

— створювати єдину систему забезпечування офіційною інформацією щодо програми робіт і чинних стандартів та самими стандартами — національний центр міжнародної інформаційної мережі ISONET WTO^{*}. Цей центр повинен також надавати повідомлення (нотифікації) щодо національних нормативних документів (стандартів, технічних умов, технічних регламентів, правил сертифікації тощо), які мають інші вимоги, ніж міжнародні. Інформація має бути доступна для всіх користувачів і надавати її треба за єдиними умовами оплати;

— відокремлювати адміністративні вимоги, наприклад, пов'язані з процедурою оцінювання відповідності та інші нетехнічні вимоги від вимог щодо експлуатаційних чи технічних характеристик;

— мати єдиний національний орган, який представляє Україну в міжнародних організаціях зі стандартизації, а також брати активну участь у роботі цих організацій;

— зберігати документи, які стосуються розроблення стандартів.

З огляду на ці аспекти та наявність чинних настанов ISO/IEC, які деталізують чи встановлюють вимоги та правила виконання певних робіт у сфері стандартизації комплекс стандартів «Національна стандартизація» охоплює такі стандарти:

ДСТУ 1.0:2003 Національна стандартизація. Основні положення

ДСТУ 1.1:2001 Національна стандартизація. Стандартизація та суміжні види діяльності. Терміни та визначення основних понять

ДСТУ 1.2:2003 Національна стандартизація. Правила розроблення національних нормативних документів

ДСТУ 1.3:^{*)} Національна стандартизація. Правила розроблення, побудови, викладання, оформлення, погодження, прийняття та позначення технічних умов

^{*)} Міжнародна інформаційна мережа Світової організації торгівлі.

^{**)} На розгляді.

ДСТУ 1.5:2003 Національна стандартизація. Правила побудови, викладання, оформлення та вимоги до змісту нормативних документів

ДСТУ 1.6:^{*)} Національна стандартизація. Правила реєстрації нормативних документів

ДСТУ 1.7:2001 Національна стандартизація. Правила і методи прийняття та застосування міжнародних і регіональних стандартів

ДСТУ 1.8:^{*)} Національна стандартизація. Правила розроблення програми робіт зі стандартизації

ДСТУ 1.9:^{*)} Національна стандартизація. Правила розроблення та впровадження міждержавних стандартів

ДСТУ 1.10:^{*)} Національна стандартизація. Державні класифікатори соціально-економічної інформації. Основні положення, правила розроблення, ведення та скасування

ДСТУ 1.11:^{*)} Національна стандартизація. Правила проведення експертизи проектів національних нормативних документів

ДСТУ 1.12:^{*)} Національна стандартизація. Правила ведення справ нормативних документів

ДСТУ 1.13:2001 Національна стандартизація. Правила надавання повідомлень торговим партнерам України.

Згідно з міжнародною термінологією та Законом України «Про стандартизацію» стандартизація, здійснювана на рівні одної держави, є національна, що відображено у її назві.

---

^{*)} На розгляді.

НАЦІОНАЛЬНИЙ СТАНДАРТ УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНА СТАНДАРТИЗАЦІЯ ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ

НАЦИОНАЛЬНАЯ СТАНДАРТИЗАЦИЯ ОСНОВНЫЕ ПОЛОЖЕНИЯ

NATIONAL STANDARDIZATION BASIC PRINCIPLES

Чинний від 2003–07–01

1 СФЕРА ЗАСТОСУВАННЯ

Цей стандарт установлює мету, принципи та основні завдання стандартизації, суб'єкти та об'єкти стандартизації, нормативні документи у сфері стандартизації (далі — НД) та види стандартів, правила позначання НД та організацію робіт зі стандартизації.

Положення цього стандарту застосовують, виконуючи роботи зі стандартизації чи використовуючи її результати, усі суб'єкти стандартизації та суб'єкти господарювання незалежно від форми власності та виду діяльності, а також громадські організації.

2 НОРМАТИВНІ ПОСИЛАННЯ

У цьому стандарті є посилання на такі нормативні документи:

ДСТУ 1.1:2001 Національна стандартизація. Стандартизація та суміжні види діяльності. Терміни та визначення основних понять

ДСТУ 1.2:2003 Національна стандартизація. Правила розроблення національних нормативних документів

ДСТУ 1.3:¹⁾ Національна стандартизація. Правила розроблення, побудови, викладання, оформлення, погодження, прийняття та позначення технічних умов

ДСТУ 1.5:2003 Національна стандартизація. Правила побудови, викладання, оформлення та вимоги до змісту нормативних документів

ДСТУ 1.6:¹⁾ Національна стандартизація. Правила реєстрації нормативних документів

ДСТУ 1.7:2001 Національна стандартизація. Правила і методи прийняття та застосування міжнародних і регіональних стандартів

ДСТУ 1.8:¹⁾ Національна стандартизація. Правила розроблення програми робіт зі стандартизації

ДСТУ 1.9:¹⁾ Національна стандартизація. Правила розроблення та впровадження міждержавних стандартів

ДСТУ 1.10:¹⁾ Національна стандартизація. Державні класифікатори соціально-економічної інформації. Основні положення, правила розроблення, ведення та скасування

ДСТУ 1.13:2001 Національна стандартизація. Правила надавання повідомлень торговим партнерам України

ДСТУ ISO/IEC Guide 59:2000 Кодекс усталених правил стандартизації

ДК 009–96 Класифікація видів економічної діяльності.

---

¹⁾ На розгляді.

3 ТЕРМІНИ ТА ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТЬ

У цьому стандарті використано терміни, що означають поняття, визначені відповідно до Закону України «Про стандартизацію» та ДСТУ 1.1, а також наведені нижче.

3.1 класифікатор

Документ, в якому відповідно до прийнятих ознак класифікації та методів кодування об'єкти класифікації розподілено на угруповання і цим угрупованням надано коди

3.2 каталог

Систематичний звіт, перелік будь-яких об'єктів, який дає змогу віднайти кожен об'єкт і певну позначку відповідно до прийнятих правил його укладання.

Примітка. Каталог може містити характеристики, показники та інші дані щодо об'єктів, внесених до каталогу

3.3 реєстр

Офіційний документ, до якого вносять інформацію про об'єкти реєстрації згідно з правилами його ведення та надавання кожному об'єктові реєстраційного номера

3.4 стандарт організації

Стандарт, прийнятий суб'єктом стандартизації іншого рівня, ніж національний орган стандартизації, на основі поєднання виробничих, наукових, комерційних та інших спільних інтересів

3.5 вид нормативного документа

Певний складник розподілу документів відповідно до специфіки об'єктів і аспектів стандартизації

4 МЕТА, ПРИНЦИПИ ТА ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ СТАНДАРТИЗАЦІЇ

4.1 Мета стандартизації — установити положення, що забезпечують відповідність об'єкта стандартизації своїй призначеності та безпечність його щодо життя чи здоров'я людей, тварин, рослин, а також майна й охорони природного довкілля, що створюють умови для раціонального використання всіх видів національних ресурсів, що сприяють усуненню технічних бар'єрів у торгівлі та підвищують конкурентоспроможність продукції, робіт та послуг до рівня розвитку науки, техніки і технологій.

Мети стандартизації досягають, розробляючи, впроваджуючи та застосовуючи НД.

4.2 Державну політику у сфері стандартизації визначають закони України та інші нормативно-правові акти. Ця політика базується на таких принципах:

— забезпеченості участі фізичних і юридичних осіб у розробленні стандартів та можливості вільно вибирати види стандартів для виготовлення чи постачання продукції, якщо інше не передбачено законодавством;

— відкритості та прозорості процедур розроблення та приймання стандартів з урахуванням інтересів усіх зацікавлених сторін, підвищення конкурентоспроможності продукції вітчизняних виробників;

— доступності стандартів та інформації щодо них для користувачів;

— відповідності стандартів законодавству;

— адаптації стандартів до сучасних досягнень науки і техніки з урахуванням стану національної економіки;

— пріоритетності прямого впровадження в Україні міжнародних та регіональних стандартів;

— дотримування міжнародних та європейських правил і процедур стандартизації;

— участі у міжнародній (регіональній) стандартизації.

4.3 Основні завдання стандартизації полягають у тому, щоб забезпечити:

— безпечність продукції, процесів та послуг для життя, здоров'я та майна людей, тварин, рослин та охорону природного довкілля;

— захист та збереження майна і продукції, зокрема під час їх транспортування чи зберігання;

— якість продукції, процесів та послуг, відповідно до рівня розвитку науки, техніки, технологій і потреб людей;

— реалізацію прав споживачів;

— відповідність об'єктів стандартизації своїй призначеності;

— технічну та інформаційну сумісність і взаємозамінність;

— збіжність та відтворність результатів контролювання;

- установлення оптимальних вимог до суспільно важливих продукції, процесів та послуг;
- ощадження всіх видів ресурсів, поліпшення техніко-економічних показників виробництва;
- упровадження новітніх технологій, оновлення виробництва та підвищення його продуктивності;
- безпеку господарських об'єктів, складних технічних систем з урахуванням допустимого ризику виникнення природних і техногенних катастроф та інших надзвичайних ситуацій;
- розвиток міжнародного та регіонального співробітництва;
- усунення технічних бар'єрів у торгівлі.

5 СУБ'ЄКТИ СТАНДАРТИЗАЦІЇ

5.1 Законодавством України встановлено такі суб'єкти стандартизації:

- центральний орган виконавчої влади у сфері стандартизації;
- рада стандартизації;
- технічні комітети стандартизації;
- інші суб'єкти, що займаються стандартизацією.

5.2 За поданням центрального органу виконавчої влади у сфері стандартизації Кабінет Міністрів України уповноважує центральний орган виконавчої влади у сфері будівництва та промисловості будівельних матеріалів (далі — Держбуд України) стосовно організації, розроблення, схвалення, прийняття, перегляду, зміни та визнання такими, що втратили чинність, національних стандартів у галузі будівництва та промисловості будівельних матеріалів.

5.3 Повноваження та функції суб'єктів стандартизації встановлюють законодавством, положеннями та статутними документами цих суб'єктів.

6 ОБ'ЄКТИ СТАНДАРТИЗАЦІЇ

6.1 Об'єкти стандартизації це — продукція, процеси та послуги, зокрема матеріали, їхні складники, устаткування, системи, їхня сумісність, правила, процедури, функції, методи чи діяльність.

6.2 Найважливіші об'єкти стандартизації такі:

- а) організаційно-методичні та загальнотехнічні об'єкти, зокрема:
  - 1) організація провадження робіт зі стандартизації;
  - 2) термінологічні системи різних галузей знань та діяльності;
  - 3) класифікація та кодування інформації;
  - 4) методи випробовування (аналізування), системи та методи забезпечування якості, контролювання якості та керування якістю;
  - 5) метрологічне забезпечення (захист громадян і національної економіки від наслідків недовірних результатів вимірювання);
  - 6) системи фізичних величин та одиниць вимірювання;
  - 7) стандартні довідкові дані про фізичні сталі та властивості речовин і матеріалів;
  - 8) системи технічної та іншої документації загального застосування;
  - 9) типорозмірні ряди і типові конструкції виробів загальномашинобудівного використання;
  - 10) умовні позначки, зокрема, графічні та їхні системи, розмірні геометричні системи (допуски, посадки, геометрія поверхні тощо) та їх контролювання;
  - 11) інформаційні технології, зокрема, програмні та технічні засоби інформаційних систем загальної призначеності;
- б) продукція, призначена для використання у різних видах економічної діяльності, продукція для державних закупівель та широкого вжитку;
- в) системи та господарські об'єкти, які мають важливе значення та їхні складники, зокрема транспорт, зв'язок, енергосистема, використання природних ресурсів тощо;
- г) вимоги щодо захисту прав споживачів, охорони праці, ергономіки, технічної естетики, охорони природного довкілля;
- д) будівельні матеріали, процеси, типові деталі та будинки, системи функційного забезпечення будинків, складні будівельні споруди та методи контролювання у будівництві;
- е) потреби оборони, мобілізаційної готовності та державної безпеки.

6.3 Стандарт може стосуватися об'єкта в цілому або лише окремих його частин чи певних аспектів.

7 НОРМАТИВНІ ДОКУМЕНТИ

7.1 Залежно від об'єкта стандартизації, положень, які містить документ, та процедур надавання йому чинності, розрізняють такі нормативні документи:

- стандарти;
- кодекси усталеної практики (настанови, правила, зводи правил);
- технічні умови.

7.2 Стандарти, кодекси усталеної практики та технічні умови мають чинність відповідно до рівнів суб'єктів стандартизації, установлених законодавством.

7.3 Національні стандарти, кодекси усталеної практики та державні класифікатори застосовують на добровільних засадах, якщо інше не встановлено законодавством.

Порядок застосовування стандартів для забезпечення потреб оборони України визначає Міністерство оборони України відповідно до покладених на нього функцій, враховуючи особливості сфери оборони.

Порядок як застосовувати і розробляти стандарти для забезпечення потреб державної безпеки та мобілізаційної готовності визначають центральні органи виконавчої влади відповідно до покладених на них функцій.

7.4 Залежно від специфіки об'єкта стандартизації встановлено такі види стандартів:

- основоположні (організаційно-методичні, загальнотехнічні та термінологічні);
- на методи (методику) випробовування (вимірювання, аналізування, контролювання);
- на продукцію;
- на процеси;
- на послуги;
- на сумісність продукції, послуг чи систем у їхньому спільному використуванні;
- загальних технічних вимог.

7.5 Згідно з рівнями суб'єктів стандартизації в Україні розрізняють такі НД:

- національні;
- організацій.

7.6 НД національного рівня розробляють на об'єкти стандартизації державного значення та приймають на засадах консенсусу.

7.6.1 Міжнародні та регіональні документи у сфері стандартизації приймають на засадах пріоритетності та переважно через НД національного рівня. Прийняті установленим порядком міжнародні та регіональні документи це — складники чинного Національного фонду нормативних документів.

7.6.2 У сферах, де об'єкти стандартизації швидко змінюються або за потреби накопичити досвід використання виробу чи стандарту з метою опробувати положення стандарту чи обґрунтувати вибір із можливих запропонованих альтернатив певних положень, розробляють пробні стандарти.

Пробні стандарти розробляють, у разі потреби, також на основі проектів міжнародних та регіональних стандартів, які перебувають на завершальних етапах розроблення.

Пробні стандарти можуть мати менший рівень консенсусу, зокрема його можна досягнути на рівні технічного комітету стандартизації чи навіть на рівні його робочої групи.

Як пробні стандарти можна застосовувати нові документи міжнародної організації стандартизації: PAS, TS та ITA.

Примітка. PAS — загальнодоступні технічні умови;

TS — технічні умови;

ITA — галузеві технічні угоди.

7.6.3 У разі, коли розроблення проекту стандарту неможливо завершити як стандарт за умов, установлених ДСТУ 1.2, його оформлюють як технічний звіт. Звіт не є нормативний документ.

7.7 НД національного рівня на продукцію, процеси та послуги, для яких встановлено вимоги технічними регламентами та законодавством, потрібно будувати та викладати таким чином, щоб їх можна було використовувати для підтвердження відповідності зазначених продукції, процесів та послуг.

7.8 НД інших суб'єктів стандартизації, крім зазначених у 7.9 і 7.10, розробляють на продукцію, процеси чи послуги, якщо національних стандартів немає чи якщо є потреба встановити вимоги, які перевищують чи доповнюють вимоги національних стандартів.

7.9 НД громадських організацій (наукових, науково-технічних та інженерних товариств і спілок) розробляють, якщо є потреба поширити результати фундаментального та прикладного дослідження чи практичного досвіду, одержаних у певних галузях науки чи сферах професійних інтересів.

7.10 НД на рівні суб'єктів господарювання та їхніх об'єднань розробляють на продукцію, процеси та послуги, використовувані на власні потреби.

Дозволено зазначені у цьому пункті стандарти застосовувати для продукції, процесів та послуг, призначених для самостійного постачання, якщо в них встановлено положення, що регулюють відносини між виробником (постачальником) і споживачем (користувачем) та за згодою останнього.

7.11 Рекомендовано забезпечувати узгодженість НД усіх рівнів на ті самі чи пов'язані між собою об'єкти стандартизації з урахуванням пріоритетності положень документів національного рівня.

7.12 Кодекси усталеної практики розробляють на устаткування, конструкції, технічні системи, ви-
роби тої самої чи подібної функційної призначеності, але які різняться конструктивним виконанням чи принципом дії, і для яких аспекти проектування, виготовлювання чи встановлювання (монтажу), ек-
сплуатування чи утилізування є визначальні для їхнього безпечного функціонування (житлові, промис-
лові будівлі та споруди, котли, посудини, що працюють під тиском, компресорне устаткування тощо).

У кодексах усталеної практики також зазначають правила та методи розв'язування завдань щодо організації та координації робіт зі стандартизації та метрології, а також реалізації певних вимог техніч-
них регламентів чи стандартів тощо.

7.13 Технічні умови (далі — ТУ) встановлюють вимоги до продукції, призначеної для самостійно-
го постачання, до виконання процесів чи надавання послуг замовникові і регулюють відносини між
виробником (постачальником) і споживачем (користувачем).

7.14 В ТУ встановлюють вимоги до якості, виконання, розмірів, сировини, складаних одиниць,
безпечності, охоплюючи вимоги до торгового фірмового знака, термінології, умовних позначок, методів
випробовування (вимірювання, контролювання, аналізування), пакування, маркування та етикеткування,
надавання послуг, а також визначають, за потреби, способи оцінювання відповідності встановленим
обов'язковим вимогам.

7.15 Право власності на НД встановлює та регулює чинне законодавство.

7.16 Видання зазначених у 7.1 документів повинні містити легковиявні і зрозумілі положення сто-
совно прав власності на документи та необхідні реквізити для звертання зацікавлених осіб стосовно
врегулювання прав власності.

У всіх нормативних документах, окрім національних, треба зазначати код згідно з «Єдиним дер-
жавним реєстром підприємств і організацій України» (ЄДРПОУ) юридичної особи, якій належить пра-
во власності на відповідний документ.

8 ПОЗНАЧЕННЯ НОРМАТИВНИХ ДОКУМЕНТІВ

8.1 Позначення нормативного документа складається з індексу, номера та року прийняття.

8.2 Цим стандартом встановлено такі індекси документів:

а) для національного рівня:

«ДСТУ» — національний стандарт;

«ДСТУ-П» — пробний стандарт;

«ДСТУ-Н» — настанова, правила, збір правил, кодекс усталеної практики, що не є стандарт;

«ДК» — державний класифікатор;

«ДСТУ-ЗТ» — технічний звіт.

б) для інших рівнів:

«СОУ» — стандарт організації;

«ТУУ» — технічні умови, що не є стандарт;

«СТУ» — стандарт наукового, науково-технічного або інженерного товариства чи спілки.

8.3 У позначенні НД громадських організацій (окрім наукового, науково-технічного або інженер-
ного товариства чи спілки), зареєстрованих у Мін'юсті України, як індекс рекомендовано застосовува-
ти скорочену назву відповідної організації.

Індекси інших документів у сфері стандартизації, а також документів інших суб'єктів стандартизації цей стандарт не встановлює; їх надають суб'єкти, які ухвалили ці документи.

8.4 Для позначання проектів документів застосовують індекс відповідного документа, сполучений із скороченням слова «проект» — «пр», яке розміщують перед індексом.

Приклад

Проект національного стандарту матиме позначення прДСТУ, а державного класифікатора — прДК.

8.5 Установлені індекси нормативних документів не можна застосовувати для позначання інших документів чи в скороченнях.

8.6 Правила надавання номера та позначання року для національних НД — згідно з ДСТУ 1.5, державних класифікаторів — ДСТУ 1.10, технічних умов — ДСТУ 1.3.

8.7 Приймаючи міжнародний чи регіональний стандарт через національний стандарт, його позначають згідно з ДСТУ 1.7.

8.8 У позначенні НД інших суб'єктів стандартизації рекомендовано після індексу НД зазначати коди державних класифікаторів:

- групу згідно з ДК 009 (перші три цифри кодового позначення виду економічної діяльності);
- через дефіс — код суб'єкта стандартизації, якому належить право власності на документ згідно з ЄДРПОУ. Інші складники позначення НД установлюють згідно з ДСТУ 1.3 суб'єкти, які схвалили ці НД.

8.9 Якщо у позначенні чинного в Україні документа у сфері стандартизації використано позначення документа міжнародної чи регіональної організації (ISO, IEC, EN, ГОСТ чи іншої), а також якщо назву відповідного документа перекладено, то таке позначення не змінюють (не транслітерують).

9 ОРГАНІЗАЦІЯ РОБІТ ЗІ СТАНДАРТИЗАЦІЇ

9.1 Роботи зі стандартизації, що їх виконують визначені законодавством суб'єкти стандартизації, належать до їхніх основних робіт.

9.2 Замовниками робіт зі стандартизації за кошти Державного бюджету України є центральні органи виконавчої влади, на які законодавством покладено відповідальність за технічне регулювання у визначених сферах діяльності.

9.3 Керування та координування діяльності у сфері стандартизації

9.3.1 Керують та координують діяльність у сфері стандартизації центральні органи виконавчої влади у межах їхньої компетенції та в закріплених сферах діяльності.

9.3.2 Центральний орган виконавчої влади у сфері стандартизації у межах своїх повноважень:

- забезпечує реалізацію державної політики у сфері стандартизації;
- вживає заходів щодо гармонізації розроблюваних національних стандартів з відповідними міжнародними (регіональними) стандартами;
- бере участь у розробленні і узгодженні технічних регламентів та інших нормативно-правових актів з питань стандартизації;
- встановлює правила розроблення, схвалення, прийняття, перегляду, зміни та втрати чинності національних стандартів, їх позначення, класифікації за видами та іншими ознаками, кодування та реєстрації;
- вживає заходів щодо виконання зобов'язань, зумовлених участю в міжнародних (регіональних) організаціях стандартизації;
- співпрацює у сфері стандартизації з відповідними органами інших держав;
- формує програму робіт із стандартизації та координує її реалізацію;
- приймає рішення щодо створення та припинення діяльності технічних комітетів стандартизації, визначає їх повноваження та порядок створення;
- організує створення і ведення Національного фонду нормативних документів та Національного центру міжнародної інформаційної мережі ISONET WTO;
- організує надавання інформаційних послуг з питань стандартизації.

9.3.3 Суб'єкти стандартизації, які керують галузями (підгалузями) розробляють, приймають, змінюють та скасовують стандарти організацій.

9.3.4 Роботи зі стандартизації стосовно інформації, яка має обмежений доступ, виконують відповідно до Закону України «Про державну таємницю».

9.4 Технічні комітети стандартизації

9.4.1 Створюючи технічні комітети стандартизації, номенклатуру та сферу їх діяльності гармонізують із номенклатурою та сферами діяльності міжнародних та регіональних організацій стандартизації та потребами національної економіки.

9.4.2 На технічні комітети покладено функції розробляти, розглядати та погоджувати міжнародні (регіональні) та національні НД.

9.4.3 Створюючи технічні комітети, їх формують, ураховуючи принцип представництва всіх заінтересованих сторін. До роботи у технічних комітетах стандартизації залучають на добровільних засадах уповноважених представників органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, суб'єктів господарювання та їхніх об'єднань, науково-технічних та інженерних товариств (спілок), товариств (спілок) споживачів, відповідних громадських організацій, провідних науковців і фахівців.

9.4.4 Формують, організаційно забезпечують діяльність технічних комітетів згідно з «Типовим положенням про технічний комітет стандартизації». [1]

9.5 Правила розроблення та приймання нормативних документів

9.5.1 Правила, як розробляти та приймати національні НД, установлює ДСТУ 1.2 та ДСТУ ISO/IEC Guide 59.

Вимоги до побудови, викладу, оформлення та змісту національних НД установлює ДСТУ 1.5.

9.5.2 Правила і методи, як приймати міжнародні і регіональні стандарти як національні, установлює ДСТУ 1.7.

9.5.3 Правила, як розробляти та впроваджувати міждержавні стандарти, установлює ДСТУ 1.9.

9.5.4 Правила, як розробляти державні класифікатори, установлює ДСТУ 1.10.

9.5.5 Правила, як розробляти НД інших суб'єктів стандартизації, встановлюють самі суб'єкти з урахуванням положень основоположних стандартів національної стандартизації.

9.5.6 Правила, як розробляти, погоджувати, приймати, позначати та вимоги до побудови і викладу ТУ, встановлює ДСТУ 1.3.

9.5.7 Правила, як реєструвати НД, установлює ДСТУ 1.6.

9.5.8 НД потрібно погодити з органами державного нагляду, якщо НД стосуються сфери їхньої діяльності, згідно з чинними технічними регламентами, чинним законодавством та положеннями про ці органи.

НД, пов'язані з безпекою життя або здоров'я людей, треба обов'язково погодити з Міністерством охорони здоров'я України.

9.5.9 За відповідність НД чинним технічним регламентам та чинному законодавству, а також за їхній науково-технічний рівень відповідають розробники НД, організації та установи, які їх експертували, і суб'єкти стандартизації, що схвалили чи прийняли НД.

9.6 Рада стандартизації провадить свою діяльність у сфері стандартизації в межах повноважень, установлених чинним законодавством і відповідним положенням.

Основною функцією Ради є вивчення, аналіз та розроблення пропозицій щодо вдосконалення діяльності у сфері стандартизації стосовно:

- створення технічних комітетів стандартизації та визначення напрямів їх діяльності;
- прийняття міжнародного, регіонального чи іншого стандарту як національного стандарту;
- проведення експертиз проектів технічних регламентів та інших нормативних документів з питань технічного регулювання;
- програм робіт із стандартизації.

9.7 Застосовування нормативних документів

9.7.1 НД, зазначені у цьому стандарті, застосовують на всіх стадіях життєвого циклу продукції, виконання процесу чи надавання послуги: проектування, виготовлювання, реалізування, встановлювання (монтажування), експлуатування (застосовування, ремонту, технічного обслуговування тощо), зберігання, транспортування та утилізування продукції.

9.7.2 Національні НД застосовують суб'єкти господарювання незалежно від форм власності і підпорядкованості, на діяльність яких чи її результати поширюються ці документи.

9.7.3 Стандарти організацій застосовують суб'єкти господарювання сфери керування органу, який їх прийняв, та їхні підприємства-суміжники, а також інші суб'єкти господарювання, на діяльність яких чи її результати поширюється чинність зазначених НД, за умови отримання згоди на їхнє застосування від органу, що їх прийняв.

9.7.4 Стандарти громадських організацій (наукових, науково-технічних та інженерних товариств і спілок) та ТУУ може застосовувати будь-який суб'єкт господарювання, за умови отримання згоди на їхнє застосування від власника зазначених НД на договірних чи інших засадах.

9.7.5 Договори чи угоди щодо застосування НД треба укладати згідно з актами чинного законодавства України.

9.7.6 Для потреб експорту суб'єктам господарювання дозволено пряме застосування НД міжнародних чи регіональних організацій зі стандартизації, членом яких є Україна, а також інших міжнародних організацій, за якими визнано право приймати НД Генеральною Угодою з тарифів та торгівлі Світової організації торгівлі, якщо вимоги цих НД не суперечать чинному законодавству України у частині вимог до процесу виготовлювання продукції, її зберігання та транспортування на території України.

Застосування зазначених вище НД суб'єктами господарювання не є долучення цих НД до чинного Національного фонду нормативних документів.

Суб'єкт господарювання повинен надати Державному комітетові України з питань технічного регулювання та споживчої політики інформацію щодо прямого застосування міжнародних чи регіональних НД для можливого прийняття їх через національні НД.

9.7.7 Щоб виконувати процес, надавати послуги чи виготовляти продукцію на експорт суб'єктам господарювання дозволено застосовувати НД інших країн, якщо це зазначено в договорі (контракті) на постачання. Замовник надає НД, зазначені в договорі (контракті), і він є солідарно відповідальний щодо дотримання міжнародно визнаного законодавства у сфері захисту авторських прав та прав на інтелектуальну власність, про що треба зазначити у договорі (контракті) на постачання.

9.7.8 У разі постачання продукції, виконання процесу чи надавання послуги за умов, зазначених у 9.7.6 та 9.7.7, суб'єкт господарювання повинен дотримуватися чинного в Україні законодавства та вимог НД, обов'язкових для виконання.

9.8 Державний нагляд за дотриманням суб'єктами господарювання вимог НД, обов'язковість яких встановлено технічними регламентами та чинним законодавством, здійснюють на стадіях проектування, виготовлювання, реалізування, установлювання (монтажування), експлуатування (застосування), зберігання, транспортування та утилізування продукції, виконання процесу чи надавання послуги.

9.9 Інформаційне забезпечування робіт у сфері стандартизації

9.9.1 Інформаційні послуги надають публікуванням офіційних текстів стандартів, кодексів установленої практики, класифікаторів, каталогів, переліків, інформаційних та довідкових видань, а також їх розповсюдженням інформаційними мережами з дозволу центрального органу виконавчої влади у сфері стандартизації в ініціативному порядку та на замовлення користувачів.

9.9.2 Інформаційне забезпечування робіт у сфері стандартизації провадять згідно з чинним законодавством, ДСТУ 1.2, ДСТУ 1.13, ДСТУ ISO/IEC Guide 59, «Угодою про технічні бар'єри в торгівлі» та «Положенням про Національний фонд нормативних документів».

9.9.3 Центральний орган виконавчої влади у сфері стандартизації через національний фонд нормативних документів та національний центр міжнародної інформаційної мережі ISONET WTO забезпечує користувачів інформацією про:

- технічні регламенти з підтвердження відповідності та інші нормативно-правові акти, що встановлюють вимоги до продукції, процесів чи послуг;
- національні нормативні документи;
- НД міжнародних та регіональних організацій, членом яких є Україна, та яких центральний орган виконавчої влади у сфері стандартизації представляє інтереси України;
- офіційні бібліографічні та інформаційні видання міжнародних (регіональних) організацій;
- міжнародні договори України з питань стандартизації, метрології, оцінювання відповідності та акредитації у сфері технічного регулювання;
- національні стандарти інших держав;
- технічні комітети стандартизації;
- офіційні інформаційні та бібліографічні видання центрального органу виконавчої влади у сфері стандартизації;

— інформаційні видання інших фондів нормативних документів, які згідно з положенням затверджено установленим порядком.

9.9.4 Інформаційне забезпечування треба провадити, використовуючи сучасні програмно-технічні засоби збирання, оброблювання, передавання та відтворювання інформації.

9.9.5 Суб'єкти, зазначені у 9.3, повинні забезпечувати користувачів інформацією про відповідні чинні НД, зміни та поправки до них, програмами робіт зі стандартизації.

Інформація повинна бути доступна та її треба надавати на однакових умовах національному та іноземному користувачеві.

9.10 Основні завдання міжнародного співробітництва у сфері стандартизації :

— зближувати та гармонізувати національну стандартизацію України з міжнародними та регіональними системами, національними системами стандартизації інших країн;

— удосконалювати та розвивати Національний фонд НД України, застосовуючи міжнародні, регіональні та національні стандарти інших країн, а також систематизуючи, узагальнюючи й максимально використовуючи досягнення науково-технічного прогресу;

— поліпшувати нормативне забезпечення торговельної, економічної і науково-технічної співпраці України з іншими країнами та її участь у міжнародному розподілі праці, зокрема вирішуючи проблеми класифікації, термінологічної та інформаційної сумісності стандартів;

— забезпечувати захист інтересів України під час розроблення міжнародних і регіональних стандартів;

— забезпечувати єдність вимірювання;

— забезпечувати взаємне визнання результатів випробування продукції та оцінення відповідності.

БІБЛІОГРАФІЯ

1 Типове положення про технічний комітет стандартизації // Затв. наказом Держстандарту України 20 травня 2002 р. № 298 та зареєстровано в Мін'юсті України 11 липня 2002 р. за № 578/6866.

01.120

Ключові слова: стандартизація, основні положення, суб'єкти та об'єкти стандартизації, нормативні документи у сфері стандартизації, види стандартів, позначення нормативних документів, організація робіт зі стандартизації, застосування нормативних документів.
